

[illegible]

Beste leerkracht

We hebben de neiging om bij relaties en seksueel gedrag via digitale media meteen het ergste te denken. Kinderen en jongeren experimenteren, dat hoort bij een normale seksuele ontwikkeling. Ze sturen seksueel getinte berichtjes, foto's of filmpjes, ... naar elkaar. Dat betekent niet dat het allemaal onschuldig is of nooit voor problemen kan zorgen. Als leerkracht kan je helpen om aan te tonen wat kan en wat niet kan.

Maar hoe ga je hier mee om? En hoe reageer je hier op? Dat is niet altijd even gemakkelijk. Dit magazine geeft inzicht in sexting en tips om dit bespreekbaar te maken in de klas.

Dit magazine kwam tot stand in samenwerking met Child Focus, Sensoa, Pimento en MIOS-Universiteit Antwerpen.

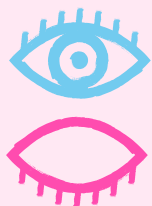
Veel leesplezier!

Mediawijs, Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid

Let's talk about Sexting!

Sommige netwerkinstellingen blokkeren www.sexting.be, misschien lukt www.sextingopschool.mediawijs.be wel of vraag hulp aan de ICT-coördinator.

Wist je dat ...

dit niet de enige Mediawegwijzer is? Neem zeker een kijkje in onze Mediawegwijzers over beeldgeletterdheid, cyberpesten, gamen, privacy, reclame, datawijsheid, digitale balans, allemaal digitaal, nieuws en sociale media.

6

Let's talk
about sexting

8

Sexting: wat
en waarom?

.....

11

Sexting... oké
of niet oké?

~~~~~

14

Rol omstaanders
en victim blaming

24

Sexting.
Do's en don'ts

26

Sexting
@ school

.....

30

DIY
lespakketten

~~~~~

32

Interessante
websites

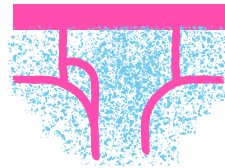
33

Mediawijze
wegwijzers

Let's talk *about sexting*

Wist je dat ...

9% van de jongeren in de afgelopen 2 maand **naaktfoto's gemaakt en verstuurd heeft?** In de 1ste graad zegt namelijk 2% aan sexting te doen, in de 2de graad is dat 7% en in de 3de graad (zevende jaar inclusief) 17%.

68% van de sexters **een foto stuurde naar hun lief of iemand waar ze verliefd op zijn?**

8% van de sexters een **foto stuurde naar iemand die ze enkel online leren kennen?**

er **verschillen zijn tussen jongens en meisjes en hoe ze een pikante foto versturen?**

Meisjes sturen in 12% van de gevallen een naaktfoto, maar voornamelijk in ondergoed of badkleding (69%). Bij 19% ging het om een ontbloot bovenlijf. Bij jongens gaat 40% met een ontbloot bovenlijf op de foto en 40% helemaal naakt. De resterende 10% poseert in badkledij of ondergoed, maar in essentie is dat bij jongens hetzelfde als met een ontbloot bovenlijf.

68% van de sexters zich op de foto **onherkenbaar** maakt?

21% van de meisjes en 11% van de jongens zich **zorgen maakt om de verdere verspreiding** van hun foto's?

één derde van de meisjes na het sturen van een seksueel getinte foto hier **spijt van kreeg** tegenover 15% van de jongens?

ruim 20% van de jongeren aangeeft dat ze ooit **onder druk zijn gezet** om een seksueel getinte foto te sturen? Meisjes (31%) zijn hier vaker het slachtoffer van dan jongens (9%). In een kwart van de gevallen wordt er binnen een relationele context aangedrongen op pikante foto's (zoals door een ex-lief, lief, of iemand waar de jongere verliefd op was), maar ook de brede vriendengroep zorgt in een kwart van de gevallen voor druk. Bijna een derde (32%) van de jongeren ervoer druk van een onbekende of iemand die ze niet zo goed kenden. Dat wil niet zeggen dat ze ook toegeven aan die druk.

38% van de jongeren al eens een **pikante foto ontvangen heeft zonder toestemming** van de originele zender? In 65% van de gevallen ging dat om iemand die ze persoonlijk kenden of herkenden.

70% van de **omstanders niks doet** wanneer ze een foto doorgestuurd krijgen zonder toestemming van de originele zender? 9% al eens **zelf zo'n foto heeft doorgestuurd?**

10% het opneemt voor de slachtoffers door hen op de hoogte te brengen of de doorstuurder te confronteren?

“

Vertrouwen en respect voor elkaar worden extra belangrijk in een beleving van seksualiteit die – of we dat nu goed vinden of niet – steeds meer via digitale media verloopt.

”

Sander De Ridder — UGent

* Bron: Apestaartjaren 8, kwantitatief onderzoek (2020): een tweejaarlijkse vragenlijst afgenomen bij kinderen en jongeren tussen 12 en 18 jaar (Mediaraven, Mediawijs en IMEC-MICT-UGent).

Sexting wat en waarom?

Joris Van Ouytsel en Michel Walrave — Onderzoeksgroep MIOS, Universiteit Antwerpen

8 Verschillende vormen en gradaties van sexting komen voor bij kinderen, jongeren en volwassenen. Van pikante berichtjes uitwisselen met een vriend(in) tot een naaktfoto doorsturen naar anderen. Elke leeftijdsfase brengt andere oorzaken, kenmerken en gevolgen met zich mee.

Sexting en de media

Media-inhoud (zoals reclame en muziekvideo's) spiegelen ons schoonheidsidealen voor. Jongeren kijken op naar tieneridolen die hun lichaam op sociale media in de spotlights zetten. Dit maakt seksueel getinte beelden toegankelijker en bespreekbaarder.

Sexting als statussymbool

Het bezit en uitwisselen van expliciete berichten en beelden van meisjes zou voor sommige jongens hun seksuele maturiteit en hun populariteit aantonen, waarmee ze kunnen opscheppen. Voor zowel meisjes als jongens kan een doorgestuurde sextingfoto ook dienen om te roddelen over anderen. Door sextingfoto's te verspreiden en

erover te praten, willen ze deel uitmaken van de groep.

Sexting, groepsdruk en dwang

Jongeren denken vaak dat de meerderheid van hun leeftijdsgenoten aan sexting doet. Hun idee over wat hun leeftijdsgenoten denken over sexting bepaalt ook hun eigen gedrag. Ook het beeld dat ze hebben van jongeren die aan sexting doen, speelt een rol.

Sexting als spel of uitdaging

Jongeren vinden het leuk. Ze zien het als een uitdaging of denken dat het veilig is om grappen uit te halen via sexting. Zo dagen sommige jongeren elkaar uit in een soort 'waarheid, durven of doen' spel.

Sexting en apps

Het meest gebruikte kanaal om te sexen is Snapchat. Je kan makkelijk een gesprek starten en foto's verdwijnen in theorie na enkele seconden. Je hebt dus een zeker gevoel van controle. Dat veiligheidsgevoel is jammer genoeg vals: jongeren nemen vaak een screenshot van de foto's. Ook al krijg je een melding als iemand een screenshot maakt, dan is het al te laat. Je kan de melding ook makkelijk omzeilen door het gebruik van specifieke apps of door de vliegtuigstand in te schakelen. De meeste jongeren zijn wel op de hoogte van de risico's, maar beschouwen Snapchat toch als de meest veilige app om aan sexting te doen.

Sexting & adolescentie

Jongeren experimenteren met seks. Dat hoort bij een normale seksuele ontwikkeling. Tijdens de ontwikkeling van hun (seksuele) identiteit spelen contacten en invloeden van leeftijdsgenoten een belangrijke rol en komen de eerste intieme relaties tot stand. Voor sommige jongeren is sexting een tussenstap naar offline seksueel contact.

Tieners doen vooral aan sexting met hun lief. Of toch iemand waarmee ze graag een relatie zouden hebben. Ze doen het om te flirten of als teken van liefde. Slechts een minderheid van de jongeren doet aan sexting met personen die ze niet goed kennen. Net omdat sexting vaak in een liefdesrelatie gebeurt, komt het extra hard aan als dit vertrouwen geschonden wordt en de beelden verspreid worden.

Sommige jongeren, veelal meisjes, ervaren druk. Vaak is de druk om aan sexting te doen impliciet. Ze zijn bang dat ze geen relatie zullen krijgen. Sommige vrezen dat hun lief het zal uitmaken als ze geen foto of video sturen. Omdat het vaak gaat om hun eerste relatie, hebben jongeren ook niet altijd de juiste vaardigheden of veerkracht om hiermee om te gaan. Indien sexting onder druk gebeurt, moet je je vragen stellen over de motieven van de persoon die aandringt.

Sexting & holebi-jongeren

Uit Vlaams onderzoek blijkt dat holebi-jongeren vaker sextingfoto's versturen dan hetero-jongeren. Het is daarbij zorgwekkend dat ze vaker druk ervaren om aan sexting te doen. Holebi-jongeren zijn dus extra kwetsbaar voor problematische sexting.

Holebi-jongeren zijn vaak aangewezen op het internet om informatie te vinden over hun seksualiteit. Sommigen gebruiken ook digitale media om vrienden of kennissen te vinden. Dit zorgt ervoor dat ze kwetsbaar zijn in online omgevingen. Jongeren die nog niet 'out' zijn bij hun familie of vrienden, zijn bovendien extra gevoelig voor afpersing wanneer hun sextingfoto's in de handen vallen van kwaadwillende personen.

* Walrave, M., Ponnet, K., Van Ouytsel, J., Van Gool, E., Heirman, W. & Verbeek, A. (2015). Whether or not to engage in sexting: Explaining adolescent sexting behaviour by applying the prototype willingness model. *Telematics and Informatics*, 32(4), 796-808.

** Van Ouytsel, J., Walrave, M., De Marez, L., Vanhaelewyn, B., & Ponnet, K. (2020). Sexting, pressured sexting and image-based sexual abuse among a weighted-sample of heterosexual and LGB-youth. *Computers in Human Behavior*.

*** Van Ouytsel, J., Walrave, M., De Marez, L., Vanhaelewyn, B., & Ponnet, K. (2021). Het fenomeen sexting: Verschillende vormen van sexting bij Vlaamse scholieren uit het middelbare onderwijs. *Cahier Politistudies*, 2020-3(56), 91-118.

”

Denk eraan: Als een foto van iemand wordt doorgestuurd is dat niet de schuld van de persoon op de foto. Niemand verdient het om voor de hele wereld in zijn blootje te worden gezet.

”

Sexting: *oké of niet?*

Wannes Magits — Sensoa

Maak de keuze niet voor de jongere

Er zijn vele redenen om een sext te sturen, en ook om er geen te sturen. De makers wegen (onbewust) de mogelijke voordelen (bv. bevestiging dat je lief je knap vindt) af tegen de mogelijke risico's (misschien stuurt de ontvanger de foto wel door). Dit is geen puur rationele afweging, er zit altijd een stuk emotie (vertrouwen, plezier, spanning, onzekerheid, intimiteit en angst) in.

Je kan als leerkracht deze keuzen niet voor de jongere maken, maar je kan hen wel helpen door enkele afwegingen expliciet te stellen. Is sexting wel iets voor de jongere? Wil de jongere dit zelf? Hoeveel vertrouwen is er tussen de maker en ontvanger? Wat probeert de maker ermee te bereiken? Is er bijvoorbeeld een nood aan bevestiging? Of wilt de maker spanning opbouwen, flirten of een unieke vertrouwensband creëren? Maar misschien is er een andere manier om deze nood op te vullen die meer bij de jongere past? Willen ze liever tekstberichten sturen of is een (half)naakte sexy foto meer hun stijl van expressie? Wat kunnen ze doen om het toch zo veilig mogelijk te maken? En bij wie zouden ze hulp zoeken als het fout loopt?

Sexting houdt een aantal risico's in

“Voor de meeste jongeren is sexting een aangename ervaring. Toch loopt het af en toe mis. Jongeren kunnen de intieme beelden bijvoorbeeld doorsturen, in online groepen plaatsen of tonen op de speelplaats of in de jeugdbeweging. Of ze kunnen de beelden ook gebruiken om de maker ervan onder druk te zetten om bijvoorbeeld offline seksueel contact te krijgen, of om terug samen te komen nadat een relatie beëindigd is.” Joris Van Ouytsel, Onderzoeksgroep MIOS-Universiteit Antwerpen.

Het is oké om het niet te doen

Niet alle jongeren doen aan sexting. Enerzijds zijn ze angstig om de reactie van de ander. Ben ik wel mooi genoeg? Zie ik er niet belachelijk uit in deze pose? Krijg ik hiermee geen slechte reputatie? Wat als hij of zij mij uitlacht, of helemaal geen foto's van mij wil? Anderzijds hebben sommige jongeren ook gewoon geen interesse in sexting. Ze drukken hun intimiteit op een andere manier uit dan aan sexting te doen.

Wanneer is het grensoverschrijdend?

12

In sommige gevallen wordt er gedrag gesteld dat door de ander als seksueel grensoverschrijdend wordt ervaren. Zo'n situaties kan je ter preventie bespreken in de klas, en kan je bestraffen indien je hier als school weet van krijgt. Enkele voorbeelden:

- **Een jongen die ongevraagd dickpics (foto's van zijn penis) naar andere jongens stuurt.** De ontvangers hebben hier geen keuze om de foto's wel of niet te ontvangen. *(criteria: druk of dwang).*
- **Een meisje dat wraak neemt op haar ex, door de naaktfoto's door te sturen.** Iemand die een sexy beeld deelt, is op dat moment kwetsbaar. Meestal delen jongeren die foto's in het volste vertrouwen, maar ze kunnen nooit helemaal zeker zijn dat de beelden vertrouwelijk blijven. Ze kunnen snel doorgestuurd of online gezet worden. Foto's van anderen doorsturen is strafbaar. *(criteria: geen toestemming).*
- **Een jongen die blijft aandringen foto's te sturen.** Jongeren worden soms onder druk gezet, ook in relaties, om sexy beelden van zichzelf door te sturen. Op zich is het geen probleem

om een naaktfoto aan iemand te vragen. Maar vanaf iemand onder druk gezet wordt, is er geen sprake van wederzijdse toestemming en wordt de situatie grensoverschrijdend. *(criteria: druk of dwang).*

- **Een meisje dat een naaktfoto van een meisje uit de klas laat zien aan haar vriendinnen.** Een foto laten zien door je toestel te tonen lijkt vaak onschuldiger dan wanneer de foto zou worden doorgestuurd, omdat de foto niet verder kan worden doorgestuurd. De persoon op de foto wordt nog wel steeds te kijk gezet bij mensen voor wie de foto niet bedoeld was. *(criteria: geen toestemming).*
- **Een jongere stuurt een doorgestuurde foto zonder veel nadenken verder door in een groepschat.** Hier is weer geen toestemming. Zelfs als een foto al een paar keer werd doorgestuurd, heb je zelf nog een verantwoordelijkheid over het welzijn van de persoon op de foto. Foto's doorsturen is strafbaar en kan dus ook schadelijk zijn voor doorstuurders indien ze bestraft worden. *(criteria: geen toestemming).*

In deze situaties wordt er telkens aan minstens 1 van deze criteria NIET voldaan:

- **er is duidelijk wederzijdse toestemming**
- **er is geen enkele vorm van dwang of druk**
- **de betrokkenen zijn gelijkwaardig (bv. leeftijd)**
Let op: Het kan zijn dat men in een relatie overeenkomt dat het oké is dat de ene sexy foto's deelt en de andere niet. Dit kan een keuze zijn waar beide partijen zich goed bij voelen. Vanaf dat een van de andere criteria niet oké zijn kan dit wel voor ongelijkheid zorgen.
- **hun gedrag sluit aan bij hun ontwikkeling**
Let op: Wanneer er andere criteria niet oké zijn dan kan het wel mislopen. Hoe ouder de betrokkenen zijn, hoe meer we ervan uitgaan dat ze de risico's kunnen inschatten van het verspreiden van beeldmateriaal.
- **hun gedrag is aangepast aan de situatie, omgeving en omstandigheid**

vlaggensysteem.be

Meer info over wanneer seksueel gedrag aanvaardbaar of grensoverschrijdend is en hoe je moet reageren kan je terugvinden op www.vlaggensysteem.be. Het Sensoa Vlaggensysteem is een methodiek voor begeleiders van kinderen en jongeren om seksueel gedrag bespreekbaar te maken, correct in te schatten en gepast te reageren. Het Vlaggensysteem kan je op verschillende niveaus en domeinen inzetten als beleidsinstrument.

In elke context gelden andere regels, dus ook voor het internet. Bekijk zowel de fysieke als de online of technologische context.

13

*Fysieke context: is er voldoende privacy?
Maken of bekijken jongeren beelden in een context die oké is?*

*Technologische of online context: Worden beelden privé of publiek opgeslagen, gemaakt, gedeeld en/of doorgestuurd?
Zijn er afspraken gemaakt?*

- **hun gedrag heeft geen negatieve impact**

Toestemming en vrijwilligheid spelen een cruciale rol. Dit betekent dat sexting geen probleem hoeft te zijn wanneer mensen, zonder daartoe gedwongen te worden, toestemmen in het maken en uitwisselen van seksueel getinte foto's, én dat deze foto's niet verder verspreid worden. De foto's en beelden blijven binnen de vertrouwde omgeving waarin ze zijn verstuurd en jongeren vertonen voldoende respect naar elkaar toe om deze niet verder te verspreiden.

Welke rol spelen *omstaanders*?

Wannes Magits — Sensoa

Omstaanders zijn de personen naar wie de foto zonder toestemming doorgestuurd of getoond wordt. Vaak zijn dit vrienden, klas- of jaargenoten van de maker of doorstuurder. Maar de foto kan ook online gezet worden op een website of sociale media. Sommige sexts kunnen op die manier viraal gaan. Het is dan erg moeilijk om er terug controle over te krijgen.

Redenen om foto's door te sturen?

- Soms sturen omstaanders een sext zonder veel nadenken door. "De foto wordt toch al doorgestuurd, dus het kan toch geen kwaad meer."
- Om zelf populairder te worden. Je hebt iets in handen dat weinig mensen hebben, maar waar veel mensen nieuwsgierig naar zijn.
- Om over anderen te kunnen roddelen. Zo kunnen ze meepraten met de rest en hebben ze het gevoel dat ze deel uitmaken van wat er in de groep leeft.
- Ze delen het met vrienden, in de hoop dat zij ook zo'n foto's naar hen zouden doorsturen.
- Om met hun vrienden te praten over wat aantrekkelijk is. Zo willen ze een beter zicht krijgen op wat sociaal aanvaard zou zijn (sociale vergelijking).
- Om de persoon op de foto te pesten of om wraak te nemen.

In al deze gevallen is de persoon op de foto tijdelijk geen mens meer met gevoelens en een sociale omgeving en iemand waar je rekening mee moet

houden, maar een object dat je kan doorsturen voor je eigen gewin. Het is dus belangrijk om leerlingen erop te wijzen dat ze als omstaander steeds een verantwoordelijkheid hebben voor het welzijn van de persoon op de foto.

Wat kunnen omstaanders doen?

- Ze kunnen de maker van de foto op de hoogte brengen dat de foto wordt doorgestuurd.
- Ze kunnen de doorstuurder confronteren, vragen om zo'n foto's niet meer door te sturen en de foto te verwijderen.
- Ze kunnen het melden bij een volwassene.

Victim blaming?

Jongeren vinden het gemakkelijker om foto's door te sturen wanneer ze zich er niet schuldig over hoeven te voelen. Een veelgebruikte techniek om hun eigen verantwoordelijkheid even opzij te schuiven is victim blaming, oftewel slachtofferbeschuldiging. Hierbij wordt de schuld van de verspreiding bij de maker van de foto gelegd. *'Hij had maar niet zo dom moeten zijn (om zijn gezicht erop te zetten).'* *'Ze heeft er zelf om gevraagd als ze zo'n foto's trekt.'* *'Iedereen weet toch dat zo'n foto's doorgestuurd zullen worden.'*

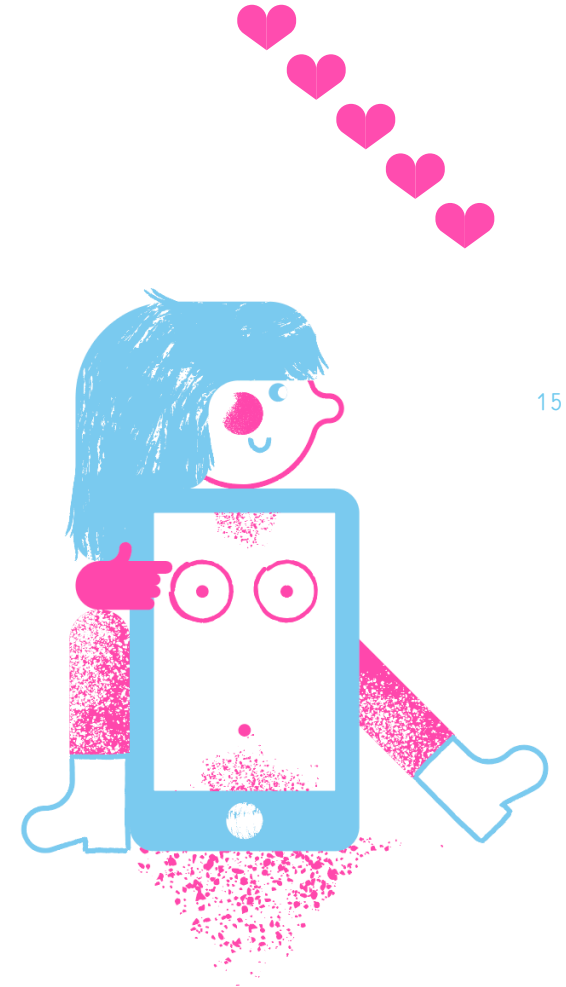
Vaak kennen de mensen die aan victim blaming doen de situatie niet goed genoeg, en hebben ze dus geen idee van de redenen waarom de maker de foto heeft genomen en gestuurd. Misschien heb je jezelf ook al wel eens betrapt op zo'n gedachte.

Victim blaming gebeurt vaker bij meisjes dan bij jongens. Dit komt door de scheve genderverhouding in de maatschappij. Jongens zullen eerder als seksueel vaardig en volwassen worden beschouwd door hun peers wanneer ze een naaktfoto naar een meisje sturen. En het is stoer om te tonen dat je zoveel naaktfoto's van meisjes kan bemachtigen. Meisjes daarentegen worden sneller als naïef bestempeld wanneer ze naaktfoto's sturen of veel foto's van jongens verzamelen. Je kan deze gendernormen ook bespreken met je klas.

De 'schuld' ligt steeds bij degene die een sext (verder) verspreidt naar mensen voor wie die foto niet bedoeld was. Het is overigens niet altijd zinvol om te spreken in termen van schuld of onschuld, aangezien ook de verspreiders soms slachtoffer zijn, of ze alleszins zelf nog veel te leren hebben.

Geef daarom tijdens je lessen voldoende aandacht aan de persoonlijke afweging om wel of geen foto te sturen. Hiermee creëer je meer empathie voor de persoon op de foto, en zullen mensen minder snel een oordeel klaar hebben. Niemand verdient het om voor de hele wereld in zijn blootje te worden gezet.

Het is in het belang van de jongeren om als leerkracht, ongeacht wat je persoonlijke overtuiging is, in je professionele rol te blijven en niet aan victim blaming te doen. Zal een jongere immers nog hulp bij jou durven zoeken wanneer het fout loopt? "De leerkracht heeft het nog zo gezegd, dus gaat sowieso boos zijn op mij".

Sexting *in de wet*

Fvg Lievens

Er zijn verschillende artikelen uit de Belgische strafwet die van toepassing kunnen zijn op bepaalde gevallen van sexting. Begin 2016 is een specifiek artikel in de strafwet geïntroduceerd dat

- zonder toestemming of buiten het medeweten
- tonen, toegankelijk maken of verspreiden
- van een beeld- of geluidsopname
- van een onblote persoon of
- een persoon die expliciete seksuele daad stelt

strafbaar stelt, ook al heeft die persoon ingestemd met het maken van de opname (art. 377/1 Sw).

In 2020 werd daaraan toegevoegd dat wanneer die persoon minderjarig is, er een onweerlegbaar vermoeden is dat hij of zij niet heeft ingestemd met de verspreiding van de beelden. Dit betekent dat minderjarigen zelfs geen toestemming kunnen geven om zulke beelden door te sturen. De straffen werden ook verzawaard wanneer het gaat om beelden van minderjarigen. Wanneer de dader minderjarig is, kan de jeugdrechter een sanctie opleggen.

Minderjarige slachtoffers kunnen terecht bij Child Focus. Minderjarigen of hun ouders kunnen ook

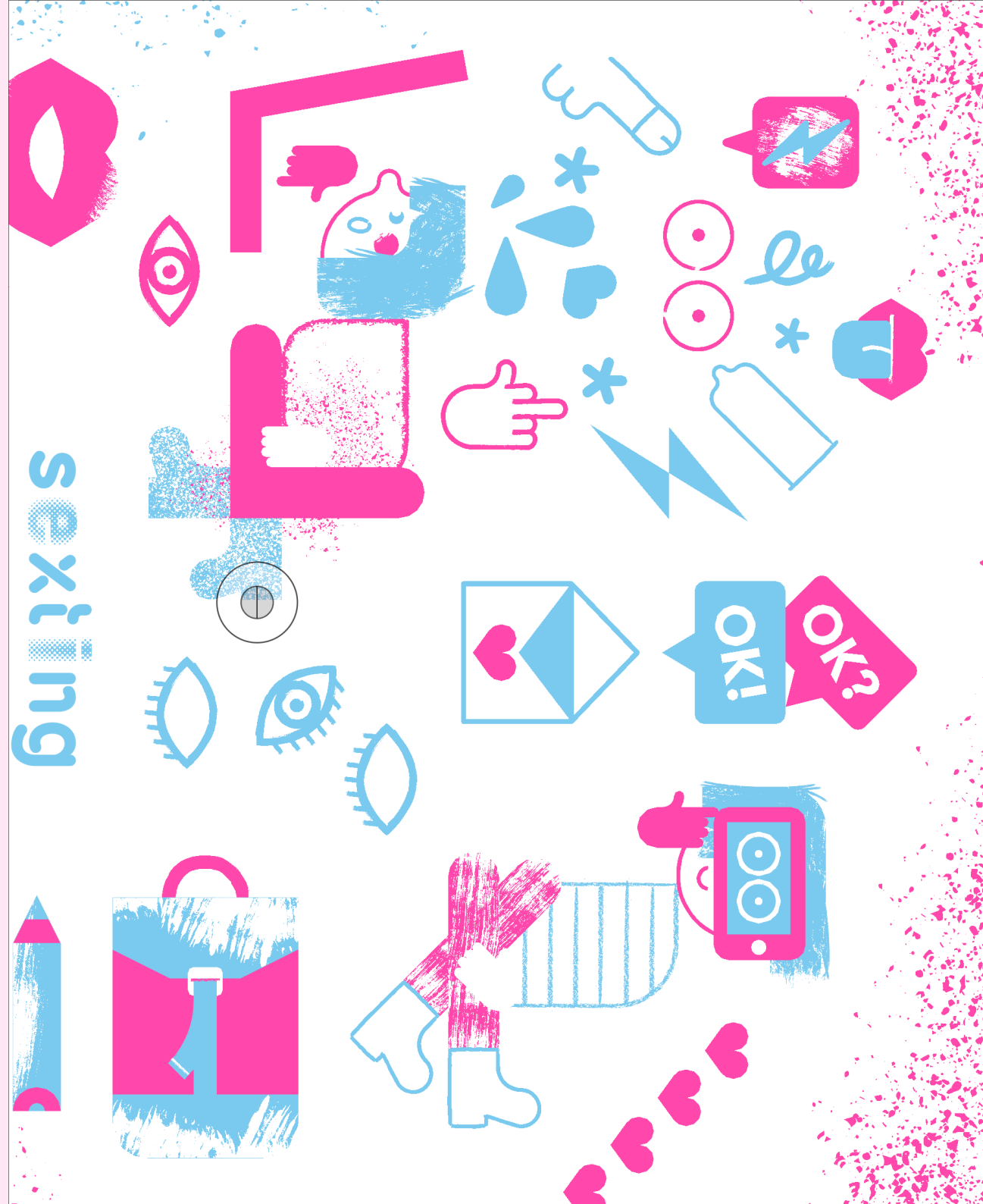
aan de rechter vragen om de beelden te laten verwijderen van het internet. Maar dit is niet altijd makkelijk.

Eigenlijk is dit een zeer verwarrende wet. Twee zestienjarigen mogen met elkaar vrijen, want ze zijn beiden seksueel meerderjarig. Maar wanneer deze zelfde jongeren sexy foto's naar elkaar willen sturen is dit strafbaar. Ook al was het met toestemming van beide partijen. In de praktijk zal men niet snel gestraft worden wanneer sexting vrijwillig gebeurt en tussen twee mensen blijft.

Maar dit wordt anders wanneer de ontvanger beslist om de beelden verder te verspreiden. Dan is het niet meer zo onschuldig.

Seksueel getinte foto's van minderjarigen maken, verspreiden of doorsturen zonder hun toestemming kan niet alleen een inbreuk op de strafwet tot gevolg hebben, maar dit schendt ook het recht op privacy en het recht op afbeelding.

Het is dus bijzonder belangrijk dat jongeren weten dat je geen intieme beelden van anderen mag verspreiden als zij daarvoor geen toestemming hebben gegeven.

hang deze affiche op

sexting @school

Stuur nooit zomaar een naaktfoto

Voor je aan sexting doet, ga je even na of je dit zelf wel wil en check je of de ander dit ook wil.

Veilig sexten betekent dat je dit allebei wil.

Zet nooit iemand onder druk om beelden te sturen

Stuur nooit een sext wanneer je je onder druk gezet voelt. Dwing zelf ook nooit iemand anders om te sexten! Wil je niet sexten? Dan hoef je hier zeker niet op in te gaan. Reageer eventueel met een meme of grappige foto, zodat de ander weet dat hij/zij grenzen overschrijdt. Of blokkeer de persoon.

Doe het alleen met iemand die jou respecteert

Sexten doe je best alleen met iemand die je goed kent en vertrouwt (en die ook te vertrouwen valt moest de relatie eindigen). Doe niet aan sexting met mensen die je nog nooit offline hebt ontmoet.

Zet jezelf niet herkenbaar op foto's

Je kan dit bijvoorbeeld doen door je gezicht wazig te maken of niet te tonen. Zorg dat er geen typische uiterlijke kenmerken (bv. moedervlek, tatoos, piercing, ...) zichtbaar zijn en dat de achtergrond (bv. je slaapkamer) niet voor anderen herkenbaar is.

Maak vooraf enkele afspraken

Spreek af welke apps je gebruikt (bv. Dust of Confide) en wat je achteraf met de beelden gaat doen: wissen of op een veilige plek bewaren? Praat er over! Dit geldt ook voor als de relatie gedaan is.

Stuur geen foto's door

Krijg je een naaktfoto? Stuur die dan niet door. Je krijgt zo'n foto in vertrouwen. Schaad dat vrouwen niet. Ongevraagd naaktfoto's van iemand verspreiden is trouwens strafbaar. Het maakt niet uit of je de foto's van die persoon zelf kreeg of via iemand anders.

21

Op zoek naar
meer getuigenissen?
neem een kijkje op
www.medianest.be

22

Laurens (16 jaar)
vertelt hoe hij en zijn vriendin omgaan met sexting.

“Mijn vriendin en ik zijn al enkele maanden samen. Sinds kort sturen we ook pikante foto’s naar elkaar via Snapchat omdat we het beiden ook echt wilden. We hebben hierover wel duidelijke afspraken gemaakt en elkaar beloofd dat we deze foto’s niet met anderen zullen delen.”

#TIP Benadruk dat sexting geen probleem is en dat het goed is dat ze duidelijke afspraken gemaakt hebben. Het is belangrijk dat er vertrouwen en respect is voor elkaar. Je kan als tip meegeven dat het belangrijk is dat ze niet herkenbaar op de foto staan en dat ze de foto’s verwijderen. Ook als de relatie ophoudt moeten er duidelijke afspraken gemaakt zijn.

Karen (leerkracht) ontdekte dat er naaktfoto’s van haar leerlingen verspreid werden via sociale media.

“Onlangs ontdekten we dat er heel wat naaktfoto’s van meisjes van de school werden doorgestuurd. We waren erg geschrokken. Met de betrokken partijen hebben we samen verschillende acties ondernomen, o.a onze projectweek sociale media en de ontwikkeling van een beleid.”

#TIP Bereid je als school voor, preventief, maar ook als het misgaat. Een beleid ontwikkelen rond sexting helpt alvast om hier op een gepaste manier mee om te gaan en aan te pakken. Bekijk het stappenplan op pagina 28 en ga na hoe je als school kan reageren. Leg de schuld zeker niet bij diegene die de foto gemaakt heeft.

De namen van de personen die hier vermeld worden zijn fictief, n.v.d.r.

23

“
Als je aan sexting doet, doe het dan veilig.
Veel jongeren hebben wellicht al eens de vraag
gekregen om een naaktfoto van zichzelf door
te sturen. Laat je zeker *niet onder druk zetten*
om aan sexting te doen.
”

Joris Van Ouytsel en Michel Walrave — MIOS

Sexting *do's en don'ts voor jongeren*

Joris Van Ouytsel en Michel Walrave — Onderzoeksgroep MIOS, Universiteit Antwerpen

Hoe veilig sexten?

24

Stuur nooit zomaar een naaktfoto

Voor je aan sexting doet, ga je even na of je dit zelf wel wil en check je of de ander dit ook wil. Veilig sexten betekent dat je dit allebei wil. Stuur je misschien liever tekst dan foto's? Wat wil je bereiken met het sturen van een naaktfoto? Is een naaktfoto dan wel de juiste keuze voor jou?

Get nooit iemand onder druk

Doe het nooit wanneer je je onder druk gezet voelt! Dwing zelf ook nooit iemand anders om te sexten! Wil je niet sexten? Dan hoeft je hier zeker niet op in te gaan. Reageer eventueel met een meme of grappige foto, zodat de ander weet dat hij/zij grenzen overschrijdt. Of blokkeer de persoon. Stuur ook niet zomaar uit het niets een naaktfoto naar iemand in de hoop er eentje terug te krijgen.

Alleen met iemand die jou respecteert

Sexten doe je best alleen met iemand die je goed kent en vertrouwt (en die ook te vertrouwen valt moest de relatie eindigen). Doe niet aan sexting met mensen die je nog nooit offline hebt ontmoet.

Get jezelf niet herkenbaar op foto's

Je kan dit bijvoorbeeld doen door je gezicht wazig te maken of niet te tonen. Zorg dat er geen typische uiterlijke kenmerken (bv. moedervlek, tattoos, piercing, ...) zichtbaar zijn en dat de achtergrond (bv. je slaapkamer) niet voor anderen herkenbaar is.

Maak vooraf enkele afspraken

Spreek af welke apps je gebruikt (bv. Dust of Confide) en wat je achteraf met de beelden gaat doen. Wissen of op een veilige plek bewaren? Praat er over! Dit geldt ook voor als de relatie gedaan is.

Stuur geen foto's door

Krijg je een naaktfoto? Stuur die dan niet door. Je krijgt zo'n foto in vertrouwen. Schaad dat vertrouwen niet. Ongevraagd naaktfoto's van iemand verspreiden is trouwens strafbaar. Het maakt niet uit of je de foto's van die persoon zelf kreeg of via iemand anders.

Help! mijn foto is doorgestuurd

Zoek steun

Praat met iemand die je vertrouwt. Blijf hier niet alleen mee zitten. Aan wie denk je? Vertrouwenspersoon op school? Andere leerkracht of CLB-medewerker? Je ouders? Weet dat je ook altijd kan bellen of chatten met een medewerker van Child Focus of Awel.

Contacteer de verspreider

Vraag de verspreider om de afbeelding te verwijderen en te stoppen met de verspreiding. Als dit toch al gebeurd is, contacteer dan diegenen die de afbeelding verder verspreid hebben en vraag hetzelfde. Is dat te moeilijk voor je, dan kan je dat ook door iemand anders laten vragen.

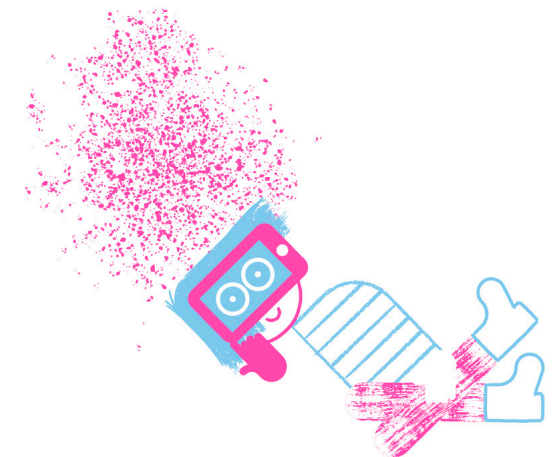
Contacteer de provider

Als je de foto op andere pagina's ontdekt, moet je de aanbieder van de websites (zoals sociale media) vragen de afbeelding te verwijderen en hen erop attent maken dat de afbeelding de gebruiksvoorwaarden van de website schendt. Krijg je de beelden niet offline? Contacteer dan Child Focus.

Wat doe je als omstaander?

Niet doorsturen

Stuur de naaktfoto niet verder door. Toon begrip voor de slachtoffers en geef hen zeker niet de schuld. Ken je de daders die de foto hebben doorgestuurd? Spreek hen hier op aan en laat hen weten dat dit echt niet kan. Zeg aan anderen die deze foto doorsturen dat ze hiermee moeten stoppen. Vind je dit moeilijk? Schakel dan eventueel de hulp van een volwassene in.

25

Sexting @ school

Tips voor leerkrachten

Praat erover in de les

Maak het thema sexting bespreekbaar in de les. Neem de leefwereld van jongeren en hun tips als vertrekpunt.

Wees toegankelijk

Wees oprecht. Zeg bijvoorbeeld niet dat alle berichten of foto's sowieso zullen doorgestuurd worden, want dat klopt niet met de realiteit en met de ervaringen van jongeren. Noem sexting nooit dom, en leg de schuld van een doorgestuurde foto nooit bij de maker. Dit zorgt er namelijk voor dat jongeren niet naar jou durven stappen wanneer ze toch in de problemen zouden komen.

Maak het concreet

Gebruik concrete sextingsituaties om uit te leggen wanneer sexting grensoverschrijdend is en wanneer niet. Gebruik geen angstaanjagende voorbeelden. Deze staan net veraf van de leefwereld van jongeren. De tool 'Hé, het is oké' (p. 26) bevat een aantal situaties om het gesprek aan te gaan.

Bespreek voordelen en risico's

Jongeren die sexten doen dat met een reden, die in hun ogen legitiem is. Als je deze opzij schuift en niet erkent, dan gaan deze jongeren niet naar je advies luisteren. Natuurlijk moet je ook de risico's bespreken, en enkele technieken waarmee ze extra veiligheid kunnen inbouwen.

Leg uit wat je als getuige kan doen

Stel jongeren die getuige zijn van grensoverschrijdend en pestgedrag door sexting mogelijke oplossingen voor. Vertel dat ze het gedrag openlijk kunnen afkeuren en vragen ermee op te houden, en dat ze altijd terecht kunnen bij ouders, vertrouwenspersonen op school of hulporganisaties.

Als een sextingbericht is uitgelekt

Blijf kalm en luister. Word zeker niet boos. Vraag de verspreider(s) ermee op te houden en zoek eventueel externe hulp.

Contacteer de leerlingenbegeleiding

Aarzel niet om de school(directie) op de hoogte te brengen indien een leerling betrokken is bij een sexting-incident.

Maak een beleid rond sexting

Tip! Leg een verband met je beleid rond (cyber) pesten en sociale media: wat kan er misgaan, welke acties onderneem je preventief, wat doe je bij problemen? Meer informatie? zie www.sexting.be.

Maak een beleid rond sexting

Scholen hebben soms te maken met ongewenste foto's en filmpjes die leerlingen online verspreiden. Vaak weten ze niet hoe ze hier op een gepaste manier moeten op reageren en hoe ze de situatie effectief kunnen aanpakken. Het is belangrijk om als school voorbereid te zijn, zowel preventief als wanneer het misgaat.

Tegelijkertijd hebben jongeren ook recht op een seksuele ontwikkeling. Ze hebben dus ook recht op informatie, op het hebben van een fijne seksualiteit, ook online. En op educatie en informatie om daarnaar te kunnen streven. Om tegemoet te komen aan al die aspecten, is het ontwikkelen van een beleidsplan aangeraden.

Beleid grensoverschrijdend gedrag

Grenswijs.be is dé tool die je helpt om een beleid rond sexting te maken. Het werkt op 3 niveau's:

- **Kwaliteitsniveau:** zorg voor een kader waarin leerlingen leren hoe je seksualiteit op een fijne manier kan beleven, ook online.
- **Preventieniveau:** voorkom grensoverschrijdende sexting door vorming te organiseren, posters op te hangen, ...
- **Reactieniveau:** reageer op incidenten en bied bijhorende zorg, leerkansen en herstel aan indien foto's of filmpjes ongewenst de school rondgaan.

Welke tools vind ik op Grenswijs.be?

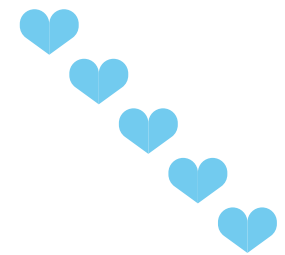
- **Over de grens:** leer inschatten of een online situatie over de grens gaat en waarom.
- **Schat de grens in:** leer inschatten hoe ernstig de online situatie over de grens gaat aan de hand van de 6 gedragscriteria.
- **Hoe reageer je?:** oefen op pedagogische reacties naar de persoon die het gedrag stelde, de persoon die het gedrag onderging, de omgeving en het beleid.

Welke beleidstools vind ik op Grenswijs.be?

- **Quickscan:** doe een snelle scan om te ontdekken waar jouw organisatie beleidsmatig best eerst op inzet.
- **Beleidsplan:** vul je plan aan of stel het op in de beleidsbox grensoverschrijdend gedrag.

stappenplan 'een foto gaat de school rond'

28

N°1 Situeer het probleem

Waarom doen jongeren dat? Een jongere stuurt meestal beelden ongewenst door om stoer te zijn, om te roddelen, om wraak te nemen voor een stukgelopen relatie of omdat ze nu eenmaal graag dingen online delen. De grens tussen 'slachtoffer' en 'dader' is niet altijd duidelijk. Weet dat de situatie vaak complex is, en dat ook de verspreider een jongere is die hieruit kan leren.

N°2 Bepaal de ernst van de situatie

Sexy foto's of filmpjes ongevraagd doorsturen is sowieso seksueel grensoverschrijdend gedrag. Bepaal aan de hand van de 6 criteria uit het Sensoa Vlaggensysteem hoe ernstig de situatie is. Dit is een methodiek om seksueel gedrag bespreekbaar te maken, correct in te schatten en gepast te reageren. www.vlaggensysteem.be of mediawijs.be/héhetisoké

N°3 Geef aandacht aan het slachtoffer

Het is belangrijk dat het slachtoffer goed omkaderd is. Geef aan dat niet het slachtoffer, maar de verspreider verantwoordelijk is. Het slachtoffer verdient in elk geval respect. De jongere heeft een seksuele handeling gesteld in een sfeer van vertrouwen. Dat vertrouwen is nu beschaamd. Zeg niet dat de jongere dat niet had moeten doen.

N°4 Aandacht aan de verspreider

Zit de verspreider op dezelfde of een andere school of instelling? Kan je de verspreiders contacteren en kijken of je een gesprek kan hebben met hen? Vraag om de foto's of filmpjes te verwijderen. Stel de verspreider voor om steun te zoeken bij een aantal goede vrienden of vriendinnen.

N°5 Geef aandacht aan de ouders

Bespreek eerst met de betrokkene of en op welke manier je de ouders inlicht, want in sommige situaties is dat niet opportuun. In sommige gevallen kunnen de ouders boos zijn en zou je het kind in gevaar kunnen brengen. Gaat het slachtoffer akkoord om de ouders in te lichten? Bekijk dan met de ouders van het slachtoffer welke hulp en informatie ze nodig hebben. Ken je de ouders of opvoeders van de verspreider? Kan je een gesprek hebben met hen?

N°6 Communiceer op school

Zorg ervoor dat de leerkrachten of begeleiders op de hoogte zijn. Maar weeg goed af wie welke info nodig heeft. Ga nadien het gesprek aan met de jongeren. Benoem daarbij het deel van het gedrag dat wel oké is en leg uit wat niet mag: foto's misbruiken is helemaal niet oké. **Communiqueer ook duidelijk dat degene die doorstuurde in de fout is gegaan, niet het slachtoffer. Communiceer met jongeren over de rol van de groep eromheen. Die rol is heel belangrijk, net zoals bij cyberpesten.**

N°7 Communicatie school verspreider

Probeer het gesprek aan te gaan met de school of instelling van de verspreider. Bespreek wat er gebeurd is en hoe jullie hierover willen communiceren met de buitenwereld, voor het geval er media-aandacht zou zijn. Geef duiding maar zorg dat je het slachtoffer én de verspreider kan beschermen.

N°8 Vorming aan leerlingen en ouders

Organiseer vorming of lessen voor leerlingen en/of een gespreksavond voor ouders over veilig internet. Op www.seksuelevorming.be vind je vormingsorganisaties zoals Sensoa, Pimento en Child Focus. Vraag in de schoolcommunicatie ook aan de ouders om het met hun kinderen over veilig internet, seks en relaties online te hebben.

N°9 Aangifte bij de politie?

Slachtoffers kunnen aangifte doen bij de politie als ze dat willen en zich klaar voelen om hun verhaal te doen. Als de jongere daarbij ondersteuning nodig heeft, kan dat via het noodnummer van Child Focus 116 000.

Hoe verloopt zo'n aangifte? Wat zijn de gevolgen?

Als het slachtoffer zich klaar voelt om naar de politie te gaan heet dat officieel 'klacht indienen'. Als jij als leerkracht denkt dat de ouders best worden ingelicht, kunnen zij meegaan naar het politiebureau. Dit is echter niet vereist wanneer het kind zelf achter de beslissing staat. Als het

slachtoffer minderjarig is, volgt gewoonlijk een audiovisueel verhoor.

Als het slachtoffer niet naar de politie wil stappen?

Als het slachtoffer zelf niet naar de politie wenst te stappen maar jij vanuit de organisatie er echt de nood van inziet, kan je zonder het slachtoffer contact opnemen met de politie. Maar dan geef je de betrokken tieners al snel de stempel van dader of slachtoffer van crimineel gedrag. Dat is vaak niet nodig. In sommige gevallen is hulp van de politie wel wenselijk, bv. indien je denkt dat het gedrag van de 'pleger' zich anders zal herhalen of je denkt dat het slachtoffer voor zichzelf een gevaar zou kunnen betekenen.

Wat gebeurt er met de verspreider?

Als de verspreider minderjarig is, dan heeft hij volgens de wet een 'als misdrijf omschreven feit' gepleegd. De jeugdrechter kan een sanctie opleggen.

N°10 Evalueer en stuur bij

Bekijk met de betrokkenen (ouders, verspreider en slachtoffer) hoe het gegaan is. Dit kan helpen om andere gevallen aan te pakken en om er preventief aan te werken. Op www.grenswijs.be kan je nagaan hoe je dit kan vertalen naar je beleid. Bekijk ook wat dit incident vertelt over deze jongeren, zowel verspreider, slachtoffer(s) als de jongeren eromheen. Welke kennis of vaardigheden missen ze? Aan welke attitudes kan je werken?

29

Vlaggensysteem voor onderwijs

.....

Deze online publicatie past het Sensoa Vlaggensysteem toe op een schoolcontext. De methodiek beantwoordt de vraag hoe je pedagogisch kan omgaan met en reageren op seksueel gedrag van kinderen en jongeren. Je vindt op www.vlaggensysteem.be diverse uitgaven zoals (N)iets mis mee?! ontwikkeld door Pimento i.s.m jeugdwerkingen en Buiten de lijnen voor kinderen en jongeren met bijzondere behoeften. www.vlaggensysteem.be

Hé, het is oké

~~~~~

Interactieve tool van Mediawijs en Sensoa in samenwerking met Pimento en LINC vzw die begeleiders bewust leert omgaan met relaties en seksueel gedrag via nieuwe media. Deze tool is een toepassing van het Vlaggensysteem van Sensoa. www.mediawijs.be/hehetisoke

Jongeren online

Een educatief pakket voor jongeren van 12 tot en met 16 jaar over online contactrisico's waaronder sexting en cyberpesten ontwikkeld door Child Focus & het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. www.hig.be/node/406

Dokter Bea

De dokter Bea show is een programmareeks op Ketnet over seksuele voorlichting. Werk met de dokter Bea lesmodules in jouw les! www.sensoa.be/materiaal/de-dokter-bea-show-lesmodules

Flirter Twister

.....

Tot waar vind jij seksueel gedrag nog oké? En iemand anders? Speel dit spel met een vriend(in), partner, een kennis of collega! Draai aan elk rad > Krijg een situatie: wie doet wat wanneer? > Bespreek deze situatie. Vind je dit oké? www.allesoverseks.be/flirtertwister

Wow!

.....

Pimento ontwikkelde het lespakket WoW! over online weerbaarheid. Deze gratis werkvormen kunnen gebruikt worden om porno, sexting, victim blaming en catfishing bespreekbaar te maken bij jongeren en hun online weerbaarheid te verhogen. 'WOW!' is een uitgave van Pimento vzw met medewerking van Child Focus, ella vzw, Mediawijs, RoSa vzw en Sensoa. www.pimento.be/werkvormen-online-weerbaarheid

Lespakket 'Sexting @ School'

~~~~~

Deze lesvoorbereiding rond 'sexting' werd ontwikkeld door Child Focus voor leerlingen uit het secundair onderwijs. Tijdens deze les werk je rond het thema "online media en seksualiteit". Je staat stil bij o.a. welke foto's je neemt en deelt, het "recht op afbeelding" en reflecteert over waarden als respect, empathie, vertrouwen, intimiteit & integriteit. www.sexting.be

Oké?!

Spel voor jongeren om het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar te maken en de drempel te verlagen. Dit spel is ontwikkeld door Pimento i.s.m Sensoa en is gebaseerd op het *Sensoa Vlaggensysteem*. Doelgroep is 12 tot 16 jaar, maar kan eventueel ook bij iets oudere jongeren. www.pimento.be

SQUEEZE

SQUEEZE is een methode van JES vzw over online identiteit. Concreet testen tieners van 10 tot 13 jaar oud individueel het prototype van het nieuwe online-platform 'Squeeze' op tablets of laptops uit, om vervolgens op basis van hun feedback en specifieke situaties in groep of klasverband te reflecteren over hun gedrag online en het gebruik van sociale media. squeeze.jes.be

Interessante websites

www.sensoa.be/lesgeven-over-sexting

Website van Sensoa met heel wat tips. Sexting of naaktfoto's sturen komt voor in de leefwereld van jongeren. Neem online seksueel gedrag en veiligheid mee in de seksuele opvoeding van jongeren.

www.sexting.be

Online platform waar leerkrachten en jongeren terecht kunnen voor tips en adviezen om op een goede manier om te gaan met sexting.

www.childfocus.be

Onder de rubriek preventie vind je vormen en educatieve tools over veilig internetten.

www.sensoa.be

Op de website van Sensoa vind je heel wat informatie over sexting en een leermiddelendatabank.

www.pimento.be

De website Pimento bundelt educatief materiaal over (cyber-) pesten, relaties en seksualiteit.

www.allesoverseks.be

Op deze website van Sensoa vind je heel wat informatie over sexting voor jongeren.

www.mediawijsonline.be

Deze mediawegwijzer is deels gebaseerd op het boek Mediawijs Online. Op deze website van MIOS kan je meer informatie terugvinden. www.uantwerpen.be/mios.

www.veiligonline.be

Deze website van de Gezinsbond en Child Focus geeft informatie over vijf online thema's waaronder online seksualiteit voor ouders.

www.clicksafe.be of bel 116.000

Deze 'Hulplijn voor een veilig internet' is bedoeld om vragen over veilig en verantwoord internetten te beantwoorden en om te helpen indien je online problemen hebt.

www.awel.be

De kinder- en jongerentelefoon biedt kinderen en tieners de mogelijkheid te bellen, mailen of chatten met vrijwilligers. Awel heeft ook een forum over pesten.

www.jac.be

Op het online platform van het Jongeren Advies Centrum kunnen jongeren terecht met vragen. Je vindt er ook centra in de buurt.

www.nupraatikerover.be

Vragen over seksueel misbruik? Gedwongen tot iets wat je niet wil? Via deze website kan je er anoniem over chatten.

www.WATWAT.be

Website op maat van jongeren en geeft antwoord op vragen waar jongeren mee zitten zoals sexting.

Wie zijn wij

Mediawijs is het Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid van de Vlaamse overheid en imec vzw. Mediawijs inspireert, informeert en stimuleert bewust, kritisch, actief en creatief media-gebruik.

MediaNest

MediaNest is een online platform voor ouders over media-opvoeding. Ouders kunnen er terecht met vragen over het mediagebruik van hun kinderen van 0 tot en met 18 jaar. MediaNest vertrekt van een positieve invalshoek op media en opvoeding, met de nodige aandacht voor de risico's.

medianest.be

Vind ons online

Bezoek onze site mediawijs.be! Maak je persoonlijk profiel aan om tools te downloaden, schrijf je in op de nieuwsbrief en volg ons op Twitter (@MediaWijsBe), Facebook (Mediawijs) en Instagram (@MediaWijs).

Mediacoach

Mediacoach is een opleiding voor professionals die mediawijsheid willen integreren in hun organisatie. De focus ligt op theorie, inspirerende voorbeelden en uitwisseling rond mediawijsheid. De deelnemers realiseren een concreet project in hun organisatie en ontvangen een competentiedocument na afloop. **mediacoach.be**

Colofon

werken mee aan dit magazine

Wannes Magits (Sensoa)
Evelien Luts (Pimento)
Eva Lievens (UGent)
Joris Van Ouytsel en Michel Walrave
(MIOS, Universiteit Antwerpen)
Niels Van Paemel (Child Focus)

eindredactie

Sanne Hermans (Mediawijs)
Karen Linten (Mediawijs)

illustraties Sarah Vanbelle
grafisch ontwerp Elvire Delanote

verantwoordelijke uitgever

v.u. imec vzw, Kapeldreef 75, 3001 Leuven
Contact: Andy Demeulenaere, Mediawijs,
BeCentral, Kantersteen 10-12, 1000 Brussel
info@mediawijs.be

Deze Mediawegwijzer valt onder de Creative
Commons-licentie: Naamsvermelding-
NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken

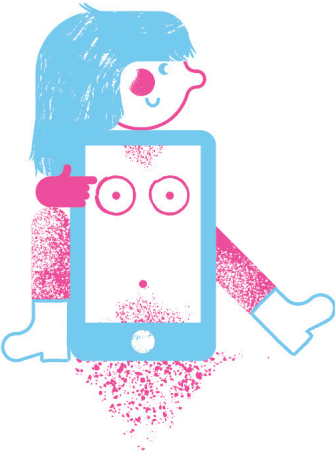
© 2021 Een publicatie van imec vzw – Mediawijs,
het Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid.

wettelijk depotnummer

D/2021/13.815/3

Wil je meer weten
over sexting?
www.sexting.be

 Medegefinancierd door de Europese Unie
De financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen

In deze publicatie wordt slechts de mening van de auteur weergegeven.
De Europese Unie is niet aansprakelijk voor het gebruik dat eventueel
wordt gemaakt van de informatie in deze publicatie.

